Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

[redacted]

25/5/23

Directie Wetgeving en Juridische Zaken

Aan de Minister voor Klimaat en Energie

Auteur
[redacted]

TER BESLISSING
Datum
25 mei 2023
Kenmerk
WJZ / 27290527

nota

Indienen Energiewet en bijbehorende stukken bij de Tweede Kamer via de Ministerraad

Kopie aan
[redacted]

Bijlage(n)
1

Parafenroute

[redacted]

Mede namens de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Aanleiding

Het wetsvoorstel voor de Energiewet is gereed voor indiening bij de Tweede Kamer. Na het akkoord in de Ministerraad van 1 juli 2022 is het wetsvoorstel voor advies aangeboden aan de Afdeling Advisering van de Raad van State; dit advies is op 6 februari 2023 gepubliceerd. Gelet op het afgegeven dictum is het wetsvoorstel hierna herzien en dient de Ministerraad akkoord te geven op indiening bij de Tweede Kamer.

Geadviseerd besluit

Instemmen met:
- het herziene wetsvoorstel;

Instemmen met en ondertekenen:
- het nader rapport;
- de begeleidende Kamerbrief;
- het aanbiedingsformulier voor de Ministerraad;
- de herziene memorie van toelichting (onder embargo tot akkoord MR).

Kernpunten

- In voorbereiding op het hier geadviseerde besluit is op 3 april 2023 met u gesproken. De toen begeleidende nota d.d. 29 maart 2023 zag op de volgende twee kernonderdelen (en is toegevoegd aan deze beslisnota):
  A. De inhoud van de Kamerbrief, in combinatie met de verwerking van het advies van de Raad van State, alsmede
  B. Een procesvoorstel voor de behandeling in de Tweede Kamer.

- Voor kernonderdeel A is nadien toegewerkt naar afronding van de hierboven genoemde documenten. Deze afronding is uitgevoerd conform de nota d.d. 29 maart 2023 en uw reactie daarop.
- Enkele aandachtspunten bij de documenten:
    - Zoals met u afgesproken legt de Kamerbrief nu directer een link met het advies van de Raad van State.
    - Zoals met u afgesproken is in de Kamerbrief het onderdeel over de 'positie van de consument' herschreven; zie ook toelichting hierna. Parallel hieraan is ook het nader rapport herzien.
    - De nota gaf ten aanzien van de bevoegdheid van ACM inzake de vergunningverlening aan dat overwogen werd of mandatering niet beter paste dan directe toekenning (attributie). Voorgesteld wordt dit nu bij attributie te houden (zoals ook reeds opgenomen in het door de Raad van State beoordeelde wetsvoorstel).

Toelichting

Herziening tekst Kamerbrief inzake 'positie consumenten'
In de nota d.d. 29 maart is toegelicht welke beoogde aanpassingen werden voorzien ten aanzien van consumentenbescherming in het licht van het advies van de Raad van State. Conform afspraak besteedt zowel het nader rapport als de Kamerbrief nu meer aandacht aan (i) de concrete maatregelen voor (kwetsbare) huishoudens die in de afgelopen maanden reeds zijn genomen en (ii) de besluitvorming rond maatregelen om de energierekening voor kwetsbare huishoudens ook in de toekomst betaalbaar te houden.

In de Kamerbrief is de beantwoording van de motie Van de Lee/Kröger over het oprichten of aanwijzen van een noodleverancier opgenomen. In overeenstemming met de bevindingen in de bijlage van de Kamerbrief Uitkomsten verkenning instrumenten voor gerichte compensatie huishoudens kwetsbaar voor hoge energieprijzen na 2023, is hierin ook de optie waarbij een noodleverancier een lager tarief in rekening brengt voor huishoudens met lage inkomens onderzocht. Mogelijk wordt door MFIN en MAPP in de Ministerraad nog een opmerking gemaakt over de Kamerbrief, namelijk dat zij de optie van de noodleverancier nog verder uitgewerkt willen zien in het kader van de gerichte compensatie aan huishoudens. Dit zou een tekstuele aanpassing van de Kamerbrief betekenen, niet van het wetsvoorstel. U kunt aangeven dat er de afgelopen weken voldoende informatie is ingewonnen om een conclusie te trekken. Het oprichten of aanwijzen van 'een leverancier' die als enige in de markt een sociaal tarief voert is in strijd met de Europese regels van vrije leverancierskeuze en vrije toegang van marktpartijen tot alle afnemers. Het voeren van een sociaal tarief kan alleen als dit als openbare dienstverplichting aan alle leveranciers wordt opgelegd. Hiervoor gelden juridische en uitvoeringstechnische bezwaren voor de benodigde afbakening van de groep kwetsbare afnemers en de benodigde gegevensdeling. Hiermee is voldaan aan de afspraken zoals gecommuniceerd in eerdergenoemde Kamerbrief en wordt deze maatregel in de inventarisatie niet verder wordt verkend. Het is daarom logischer om in de komende maanden andere instrumenten voor gerichte compensatie verder uit te werken te weten de maatregelen waar het kabinet deze zomer een keuze uit zal maken staan beschreven in de genoemde Kamerbrief 'Uitkomsten verkenning na 2023'.

Interdepartementale afstemming
In het kader van de interdepartementale afstemming is de concept Kamerbrief op 16 maart 2023 besproken in het ambtelijke voorportaal (ACKE). Deze afstemming is goed verlopen en er zijn geen bijzonderheden te melden.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Deze beslisnota bevat geen informatie die niet openbaar gemaakt kan worden.

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

[redacted] 31/3/23

TER ADVISERING

Aan de Minister voor Klimaat en Energie

Directoraat-generaal Klimaat en Energie
Directie Energiemarkt

Auteur
[redacted]

Datum
29 maart 2023

Kenmerk
DGKE-DE / 26769785

Kopie aan
[redacted]

Bijlage(n)
Concept Kamerbrief Energiewet

nota

Concept Kamerbrief en overleg proces Energiewet

Parafenroute
[redacted]

Aanleiding

De planning voor de Energiewet is gericht op agendering in de Ministerraad van 9 juni. Op 3 april is er een overleg gepland met [redacted] over:

- Concept Kamerbrief (50% versie), bijgaand en de politieke dossiers die nog besluitvorming/ keuzes vragen voor het Nader Rapport
- Proces parlementaire behandeling Energiewet

Vrij heldere brief al. Slechts enkele opm

Advies

- Concept Kamerbrief: graag uw reactie op hoofdlijnen, structuur en opbouw
- Instemmen met voorziene kernpunten in Nader Rapport (= reactie op advies Raad van State, RvSt) en Nota van Wijziging.
- Instemmen met het procesvoorstel voor parlementaire behandeling.
- Op korte termijn spreken over wijze en planning van behandeling van de Energiewet in de Tweede Kamer met de rapporteurs
- We spreken graag in de laatste week van mei nog een keer met u over voortgang van het wetsvoorstel.

Kernpunten

Algemeen

- Het advies van de RvSt wordt verwerkt in het wetsvoorstel en het Nader Rapport. Deze worden met de Memorie van Toelichting (MvT) en het RvSt advies door de Koning aan de Kamer gezonden.
- Om ook een politieke lijn mee te geven, is er een Kamerbrief in voorbereiding waarin u de duiding en politieke punten mee kunt geven. Dit ook om de behandeling te focussen op de politieke punten.
- Gezien de omvang van het wetsvoorstel zullen er nog verbeterpunten naar voren komen die niet nu al in het wetsvoorstel kunnen worden verwerkt. Er zal na het zomerreces een Nota van Wijziging volgen (zie toelichting).

Ontvangen BBR

Concept Kamerbrief

- In de concept Kamerbrief is een aantal maatschappelijke en politiek relevante thema's uitgelicht, ter bespreking (opbouw onderwerpen in toelichting):
  1. Toekomstgericht systeembeheer: EU regelgeving is hier leidend, maar in aanvulling hierop wordt vooral ingezet op (i) doeltreffende uitbreidingsinvesteringen door systeembeheerders en (ii) verschillende maatregelen die netcongestie moeten verzachten. Geadviseerd wordt via het Nader Rapport nog extra elementen toe te voegen (zie toelichting).
  2. Structureel verbeteren (markt) positie consument: Ten eerste; In aanvulling op de EU regelgeving zet het wetsvoorstel in op de versterking van consumentenbescherming, met name via aangescherpte eisen in het vergunningsregime (in AMvB). Geadviseerd wordt via het Nader Rapport nog extra elementen toe te voegen (zie toelichting). Ten tweede; de Elektriciteitsrichtlijn vereist dat individuele eindafnemers 'actief' kunnen gaan deelnemen aan de markt, bijvoorbeeld door zelf te gaan leveren of door deelname aan een energiegemeenschap. Het wetsvoorstel zorgt voor de juiste inbedding.
  3. Energiedata: het wetsvoorstel herziet het datastelsel en biedt veel ruimte voor zelf actief datadelen (o.a. afspraak Klimaatakkoord). We bepreken graag of dit een geschikt onderwerp is om zelf proactief op te voeren als pluspunt of dat dit mogelijk te technisch en/of te juridisch is.
- T.a.v. punt 3: politiek wordt recent aandacht gevraagd voor 'energiedelen' (zie toelichting). Inschatting is dat proactief opnemen de snelle behandeling en aanname van de Energiewet in beide Kamers zeer ondersteunt.

Procesvoorstel behandeling Energiewet

- Beoogd wordt dat de Tweede Kamer de behandeling al start voor het zomerreces (middels het uitbrengen van verslag). Met het oog hierop wordt alles op alles gezet om de Ministerraad van 9 juni te halen.
- U wordt geadviseerd om, met het oog op de voorziene beperkte (beleidsinhoudelijke) betrokkenheid van andere departementen bij het wetsvoorstel, het wetsvoorstel wel te agenderen voor de Ministerraad, maar niet voor de betreffende onderraad (MCKE).
- Over het wetsvoorstel vindt al afstemming plaats met andere departementen: (1) J&V i.v.m. wetgevingstoets en BZK i.v.m. medeondertekening van het wetsvoorstel gegeven de status van ACM als Zelfstandig Bestuursorgaan.
- Op ambtelijk niveau wordt, waar nodig, afstemming gezocht met andere departementen en met verschillende stakeholders.
- Om ervan verzekerd te zijn dat ieder departement ambtelijk is meegenomen, zal de Kamerbrief ter informatie met de ACKE worden gedeeld.
- Geadviseerd wordt op korte termijn in gesprek te gaan met de rapporteurs van de commissie om de werkwijze te bespreken.
- In het gesprek kan dan besproken worden om het wetsvoorstel in delen te bespreken en hoe de focus te houden op de politieke punten.

Toelichting

Concept Kamerbrief

- De Energiewet omvat elektriciteit en gas (E&G); het vervangt de huidige Elektriciteitswet 1998 en Gaswet, alsmede enkele technische ACM-codes. De wet 'herimplementeert' daarmee veel bestaande Europese voorschriften en nationale (ordenings) keuzes op het vlak van E&G en voegt hier allerlei wetstechnische correcties en actualisaties aan toe. Relevante EU regelgeving betreft primair de Gasrichtlijn (2009) en Elektriciteitsrichtlijn (2019).
- Deze veelal technische, vakmatige en specifieke inhoud is absoluut essentieel voor het functioneren van de E&G-systemen en daarom benadrukt de Kamerbrief dat ook. Deze ca 80% 'moet' eenvoudigweg goed geregeld worden. Dit dragen we ook actief uit onder stakeholders, om zo te laten zien dat het overgrote deel van de wet niet ter discussie staat. Stakeholders wordt ook gevraagd dit standpunt, waar mogelijk, te ondersteunen.
- Daarnaast gaat de Kamerbrief in op de overige 20%, de onderdelen waar ofwel de Elektriciteitsrichtlijn implementatieruimte geeft, ofwel waar nationale beleidskeuzes zijn gemaakt. Hier zit de grootste maatschappelijk relevantie en de politieke ruimte binnen het wetsvoorstel (zie kernpunten).

Nader Rapport

- De reactie op de Raad van State (RvSt) wordt opgenomen in het Nader Rapport. De meeste adviezen kunnen worden verwerkt. Opvallende zaken:
- Ten eerste; gekozen is om het wetsvoorstel in de huidige vorm (E&G) te handhaven; ingezet wordt op gerichtere en scherpere uitleg in de MvT.
- Ten tweede; de RvSt vraagt aandacht voor de volgorde van investeringen. Het aangekondigde prioriteringskader uitbreidingsinvesteringen, met aansluiting bij het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK) wordt nu verwerkt in wet en MvT.
- Ten derde; diverse beoogde aanpassingen voor consumentenbescherming:
  a) **Vergunningseisen** - In september 2022 heeft u de Kamer geïnformeerd over voorgenomen maatregelen m.b.t. financiële eisen aan leveranciers[1]. De RvSt vraagt naar de uitwerking hiervan. De voorgenomen maatregelen (o.a. eisen aan kwaliteit bedrijfsvoering, beheersen risk exposure) landen primair op AMvB-niveau; de wet biedt de juiste grondslag hiervoor.
  b) **Prijzen** - De RvSt maakt terecht het punt over toezicht op 'redelijke' of 'concurrerende' prijzen. EU regelgeving vereist dat leveranciers vrij zijn om een eigen prijs te bepalen en daarom lijkt actief ingrijpen op de prijs niet (meer) mogelijk. Ingezet wordt nu op een breder instrumentarium voor de ACM om (i) de mate van concurrentie te monitoren en (ii) in te grijpen als leveranciers zich niet houden aan wat verwacht mag worden. Het gesprek met de ACM hierover loopt nog.
  c) **Modelcontract** - Het wetsvoorstel schrapte eerder (t.o.v. E&G wetten) de huidige bepaling over het modelcontract met variabele tarieven voor onbepaalde tijd; nu gebleken is dat dit modelcontract toch een belangrijke 'bodemfunctie' had, wordt voorgesteld dit nu toch weer op te nemen.

[1] Kamerbrief EZK, 'Aanbieding onderzoeksrapport Financiële eisen energieleveranciers & positie consument bij faillissement van een energieleverancier', d.d. 20 sep 2022.

d) **Vaste contracten** - In de huidige situatie geldt geen verplichting over het aanbieden van een contract met vaste tarieven voor bepaalde tijd door leveranciers. In lijn met eerdere toezeggingen aan de Kamer en de Kamerbrief hierover wordt dit nu geregeld (ook via een modelcontract).

e) **Attributie/mandaat** - In het wetsvoorstel is de bevoegdheid voor het verlenen, wijzigen of intrekken van een leveringsvergunning direct aan ACM toegedeeld (attributie). Onder de huidige E&G-wetten is dit een bevoegdheid van de minister voor Klimaat en Energie, die is gemandateerd aan de ACM. Mandaat biedt meer mogelijkheden voor sturing en evt. terugnemen van de bevoegdheid door de minister voor Energie en Klimaat. Gelet op de (politieke) eindverantwoordelijkheid ligt de keuze voor om het wetsvoorstel weer aan te laten sluiten op de huidige situatie onder de E&G-wetten.

- Tot slot, de RvSt suggereert het creëren van een omschrijving van en een regeling voor 'kwetsbare afnemers'. Voorgesteld wordt dit niet te doen en voor de lange termijn vast te houden aan het generieke beleid omtrent koopkracht en armoede. Daarnaast geldt specifiek 'afsluitbeleid' voor E&G. Daarmee kiezen we er bewust voor geen basis (in de Energiewet) te bieden voor "energiekoopkrachtbeleid". Dit is ook in lijn met uw inzet in de discussie rondom een eventueel vervolg van het prijsplafond.

afhankelijk van VJN besluitvorming eventueel verwijzen naar "sociale" EB

Nota van Wijziging

- Het wetsvoorstel is grotendeels eind 2021 afgerond, daarna is het door alle toetsen gegaan en voor advies aanhangig gemaakt bij de RvSt. Om toch aan te sluiten bij enkele actuele ontwikkelingen stellen wij voor om nu reeds enkele zaken aan te kondigen voor nadere analyse en/of aanpassing:
  1. **Nationaal Plan Energiesysteem (NPE)** – Vastleggen aangekondigde wettelijke borging, wat ook richtinggevend kan zijn voor het MIEK.
  2. **Energiedelen**[2] – Hier is de laatste maanden veel aandacht voor, ook als alternatief voor reguliere elektriciteitsafname. Een recent voorstel van de Europese Commissie[3] zet hier nu ook op in. Hier spelen echter nog veel vraagstukken, waaronder (i) uitvoerbaarheid qua inning Energiebelasting en/of belastingderving bij keuze voor nultarief, (ii) interactie met 'salderen', (iii) technische uitvoerbaarheid. Het gesprek met FIN en marktpartijen hierover is gestart.
  3. **Identificatie via DigID** – De Europese Commissie heeft recent in een uitvoeringsverordening 'sterk aanbevolen' om bij het delen van energiedata een eIDAS-identificatie instrument te gebruiken. In Nederland zijn dat er twee: eHerkenning (bedrijven) is nu te gebruiken in de energiesector, DigID (personen) niet. Het gebruik van DigID vereist dat (bijvoorbeeld) systeembeheerders een BSN-nummer mogen verwerken. Met BZK wordt verkend wat de mogelijkheden zijn.
  4. **Projectnetten** – Structurele wettelijke oplossing voor het beheer van 2 à 3 'projectnetten', dit zijn lopende tijdelijke experimenten op buurtniveau (en die binnen enkele jaren aflopen).

[2] Een gangbare uitleg betreft het (eventueel kostenloos) 'uitwisselen' van elektriciteit tussen twee aansluitingen binnen dezelfde onbalansperiode (tijdsblokken van 15 minuten).
[3] EC, 'Commission proposal for a Electricity Market Design reform', 14 maart 2023.

Directoraat-generaal Klimaat en Energie
Directie Energiemarkt

Kenmerk
DGKE-DE / 26769785

Vervolgplanning Energiewet (na gesprek 3 april)

Processtappen wetsvoorstel	**Periode**
1. Afronden Nader Rapport; finaliseren wetsvoorstel, MvT	Tot circa 21/4
2a. Wetgevingstoets (JenV, 3 weken) + verwerking 2b. Afronding Kamerbrief *NB: indien Kamerbrief tijdig gereed is, informeren we de ACKE voor hun overleg van 16 mei (anders 6 juni)*	24/4 – 22/5
3. Formele stappen richting Ministerraad • Parafering EZK, ondertekening MEZK • Mede-ondertekening BZK • Indienen voor Minsterraad van 9 juni (31 mei) • Eventueel: informeren ACKE (6 juni, zie hierboven)	Periode 22/5 tot 6/6
4. Agendering Ministerraad	Vr 9 juni
5. Indiening Tweede Kamer (door Kabinet v/d Koning)	Week 12 juni

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

Directoraat-generaal Klimaat en Energie
Directie Energiemarkt

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC DEN HAAG

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ezk

[redacted]

Ons kenmerk
DGKE-DE / 26782163

Uw kenmerk

Bijlage(n)
Wetsvoorstel Energiewet
Memorie van Toelichting
Nader Rapport

Datum
Betreft Kamerbrief wetsvoorstel Energiewet

Geachte Voorzitter,

We staan er niet dagelijks bij stil, maar wanneer we thuis het licht aan doen of op een kille dag de verwarming aanzetten, zijn veel verschillende partijen aan het werk geweest om dat mogelijk te maken. Systeembeheerders, producenten, leveranciers, meetbedrijven, toezichthouders; door hen is en blijft iedereen voorzien van gas en elektriciteit. Deze gezamenlijke inspanning levert in Nederland een, ook internationaal vergeleken, uitzonderlijk betrouwbare[1] elektriciteits- en gasvoorziening op aan grote bedrijven en tot in Nederlandse woonkamers. Energiezekerheid voor huishoudens en bedrijven is een groot goed en moet vanzelfsprekend blijven. De Energiewet is onmisbaar om hierin te kunnen blijven voorzien.

Alle betrokken partijen bij levering en transport van elektriciteit en gas werken binnen een wettelijk kader met taken, verplichtingen en bevoegdheden. Het is van belang dat deze inspanningen een toegankelijke en solide wettelijke basis hebben. Het wetsvoorstel voor de Energiewet biedt deze solide basis. Dit wetsvoorstel heb ik thans ingediend en ligt nu voor in uw Kamer.

Een stevig en integraal wettelijk fundament is noodzakelijk tegen de achtergrond van een versnelde, verdiepte en veelzijdige transitie naar duurzame energie waarmee het kabinet ambitieuze klimaatdoelen realiseert. De nieuwe Energiewet die nu voorligt in uw Kamer is het resultaat van een jarenlang proces om tot een gedegen basis te komen voor de snel veranderende en veelzijdige uitdagingen van de energietransitie.

Om de dynamische energietransitie blijvend te ondersteunen zal de Energiewet op regelmatige basis moeten worden aangevuld. In lijn met de motie van der Lee c.s.[2] zullen hiertoe periodiek, op specifieke thema's gerichte wijzigingswetsvoorstellen worden ingediend bij uw kamer. Ik streef naar jaarlijks; de frequentie is afhankelijk van de nationale en Europese beleidsontwikkeling. Het

[1] De betrouwbaarheid van het systeem voor elektriciteit is meer dan 99,99%. Voor gas ligt dit nog hoger. In de afgelopen vijf jaar hadden klanten jaarlijks gemiddeld 24 minuten geen stroom en 1 minuut en 40 seconden geen gas (bron: Netbeheer Nederland).
[2] *Kamerstukken II* 2021–2022, 35 925 XIII, nr. 68.

is ons beider verantwoordelijkheid om de doorlooptijd van wetgeving benodigd voor de energietransitie zo kort mogelijk te houden.

Energiewet: integraal, consistent en toekomstgericht

Al geruime tijd is er de wens om de regelgeving voor elektriciteit en gas beter te structureren, toekomstgerichter te maken, deels te herzien en overzichtelijk samen te voegen in één Energiewet. Het wetsvoorstel voor de Energiewet vervangt daarom de huidige Elektriciteitswet 1998 en Gaswet en bevat tevens de uitwerking van afspraken uit het in juni 2019 gesloten Klimaatakkoord. Dit betreft onder meer het aanpakken van verschillende knelpunten rondom de systeeminfrastructuur, maar ook de herziening van het systeem voor het gebruik van energiedata. Met het wetsvoorstel wordt eveneens een groot deel van het zogenoemde Europese 'Clean Energy Package' (CEP) geïmplementeerd.

Het voorliggende wetsvoorstel voor de Energiewet bevat onder meer:

- Duidelijke taken voor systeembeheerders voor gas en elektriciteit,
- Meer overheidsregie en sturing op investeringen in de systemen voor gas en elektriciteit (planning en prioritering),
- Structurele versterking van de positie van de consument,
- Regels voor nieuwe marktspelers die het onder andere eenvoudig maken voor eindafnemers om zelfopgewekte elektriciteit te verkopen en
- Een goed regelgevend kader voor data-uitwisseling.

De huidige Elektriciteitswet 1998 en Gaswet zijn tot stand gekomen aan het eind van de jaren negentig en zijn aan herziening toe. Sinds deze wetten van kracht zijn is de energiemarkt onderworpen geweest aan ingrijpende ontwikkelingen op weg naar een duurzame energievoorziening. Daarnaast is de energiemarkt de afgelopen twee decennia in vergaande mate Europees geharmoniseerd. Het deels verouderde wettelijke kader begint te klemmen. Mede vanwege de Europese ontwikkelingen zijn de huidige Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet veelvuldig gewijzigd. Daarmee is de inzichtelijkheid, structuur en consistentie van de wetgeving deels verloren gegaan. Ook zijn in de loop der tijd tussen gas en elektriciteit verschillen ontstaan die vandaag de dag vrij onlogisch zijn. Daarnaast sluit het wettelijk stelsel niet in alle opzichten meer goed aan op Europese regelgeving.

De noodzaak voor 'groot onderhoud' aan de wetgeving neemt steeds verder toe. De energietransitie vraagt het uiterste van alle deelnemers aan het energiesysteem. Duidelijke taken, bevoegdheden, rechten en verplichtingen zijn hierbij onontbeerlijk. Nieuwe Europese regelgeving zal eenvoudiger en sneller ingepast moeten kunnen worden in het wettelijk stelsel.

Om inzicht te bieden in het wetsvoorstel worden hieronder de drie belangrijkste thema's uitgelicht: toekomstbestendig netbeheer (systeembeheer), positionering

van de consument en data-uitwisseling. Daarbij wordt in grote lijnen geschetst welke onderdelen nieuw zijn, of in gewijzigde vorm terug zijn gekomen.

I. Toekomstbestendig systeembeheer: aanpak netcongestie, prioriteren en programmeren

Het grootste deel van het wetsvoorstel, voornamelijk hoofdstuk 3, gaat over de netwerken voor elektriciteit en gas (systemen) en de transmissie- en distributiebeheerders (TSB's en DSB's; thans: landelijke en regionale netbeheerders). Een belangrijk actueel thema hierbij is netcongestie. Verschillende onderdelen van de Energiewet raken aan dit onderwerp:

- De aansluit- en transporttaak van de TSB's en DSB's is aangescherpt. Bestaande voorschriften leidden vaak tot onduidelijkheid over rechten en plichten van (beoogd) aangeslotenen en tot ingewikkelde procedures. Het recht op een elektriciteitsaansluiting blijft vanzelfsprekend ongemoeid.
- TSB's en DSB's worden verplicht tot meer transparantie over de actuele en verwachte beschikbaarheid van transportcapaciteit en de termijnen waarbinnen deze geleverd kan worden. Dit neemt onzekerheid bij bedrijven weg.
- De wet draagt ACM op om nieuwe aansluittermijnen uit te werken voor beoogd aangeslotenen. ACM geeft aan dat zij zal werken aan meer gedifferentieerde aansluittermijnen die meer recht doen aan uiteenlopende casussen.
- De wet geeft ACM ook de mogelijkheid om bijzondere transportmethoden en -voorwaarden uit te werken, die de effecten van transportschaarste kunnen matigen. ACM werkt momenteel al aan de voorbereiding van onderbreekbare ("non-firm") transportcontracten in technische codes.
- Een duidelijke basis wordt gelegd voor inkoop van congestiebeheers- en flexibiliteitsdiensten door zowel de TSB als DSB's voor elektriciteit. Dit is zowel implementatie vanuit het CEP als een wens uit het Klimaatakkoord. Inkoop van flexibiliteitsdiensten kan ruimte creëren op het elektriciteitsnet, of als (tijdelijk) alternatief voor netverzwaring worden ingezet.
- In lijn met het aangenomen amendement van het lid Boucke[3] wordt de mogelijkheid voor gezamenlijk gebruik van elektriciteitsaansluitingen ('cable pooling') uitgebreid. De wet maakt mogelijk dat niet alleen productiefaciliteiten voor zonne- en windenergie, maar ook opslagfaciliteiten gebruik kunnen maken van eenzelfde aansluiting.

Aanpak en mitigatie van congestieproblemen vraagt echter om meer dan gewijzigde regelgeving. Op 20 december 2022 heb ik het Landelijk Actieprogramma Netcongestie (LAN) naar de Tweede Kamer gestuurd, dat zich richt op het sneller bouwen en het sneller realiseren van netuitbreidingen, sterker sturen op betere benutting van het net en vergroten van flexibele capaciteit.[4]

[3] *Kamerstukken II* 2022–2023, 35 594 , nr. 24.
[4] Kamerbrief EZK, 'Landelijk Actieprogramma Netcongestie', d.d. 20 december 2022.

Op 17 maart 2023 heb ik daarnaast de Kamer geïnformeerd over het prioriteringskader voor uitbreidingsinvesteringen, waarin aansluiting wordt gezocht bij het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK).[5] Dit prioriteringskader wordt nu vastgelegd in de Energiewet. Op hun beurt worden de nationale en provinciale programma's voor de verduurzaming van de industrie (nMIEK en pMIEK) weer gekoppeld aan het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE).[6] Dit NPE zal, middels een Nota van Wijziging, ook nog aan het wetsvoorstel worden toegevoegd.

Verder bevat het wetsvoorstel, naast enkele kleinere aanpassingen in de taken van de systeembeheerders vanwege de implementatie van het CEP, voornamelijk bestaand beleid ten aanzien van systeembeheer. Het bestaande beleid heeft voor een groot deel een Europeesrechtelijke oorsprong. Het wetsvoorstel bevat daarom ook herimplementatie van eerdere Europese richtlijnen en verordeningen.

De keuze voor een nieuw wettelijk kader bood de kans om bestaande taken en verplichtingen van systeembeheerders beter te ordenen. In het wetsvoorstel is bijvoorbeeld een betere samenhang aangebracht tussen de aansluit- en transporttaak, beheer- en ontwikkeltaak en investeringsplannen. Op dit moment zijn de taken en verplichtingen voor systeembeheerders verspreid over de Elektriciteitswet 1998 en Gaswet. De mate van detailniveau is wisselend en de keuze voor regeling in de wet of onderliggende regelgeving is niet altijd even logisch. Betere vindbaarheid van normen voorkomt onduidelijkheid over de uitleg van wetsbepalingen en procedures.

II. Versterken positie consument: vaste contracten, modelcontracten, toezicht leveranciersmarkt

Een tweede belangrijk deel van het wetsvoorstel omvat de waarborgen voor een sterke positie van de consument en regels voor leveranciers en andere marktdeelnemers. Deze onderwerpen zijn geregeld in hoofdstuk 2 van het wetsvoorstel: 'energiemarkten'.

In dit hoofdstuk zijn nieuwe onderdelen van het CEP geïmplementeerd, waarvan de meest opvallende zijn:

- Uitgebreidere regels voor contracten, informatie aan de eindafnemer en facturering en verbreding naar alle eindafnemers;
- Verbreding van regels die gericht zijn op bescherming van consumenten naar zzp-ers;
- Regels voor de goede vergelijking van tarieven en voorwaarden;
- Regels rond het in staat stellen van de eindafnemer om 'actief' te worden, bijvoorbeeld door het verkopen van de eigen zonne-productie;
- Positionering van energiegemeenschappen;

[5] Kamerbrief EZK, 'Prioriteringskader uitbreidingsinvesteringen netbeheerders', d.d. 17 maart 2023.
[6] Kamerbrief EZK, 'Versnellingsaanpak energietransitie', d.d. 24 maart 2023.

- Inbedding van nieuwe marktdeelnemers die vraagrespons aanbieden, faciliteren in peer-to-peer-handel, of aan wie actieve afnemers elektriciteit terugleveren.

Daarnaast bevat dit hoofdstuk de inbedding en uitbreiding van eerder ingezette nationale maatregelen ter versterking van de positie van de consument. In een aantal gevallen betreft dit de uitwerking van eerdere moties en toezeggingen.[7] Naar aanleiding van faillissementen van enkele leveranciers rond 2021 en de gestegen energieprijzen was al een reeks maatregelen genomen, die waar nodig zijn verankerd en aangevuld in het wetsvoorstel. Het gaat hierbij om:

- Grondslagen voor aanscherping van vergunningseisen;
- Toepassing van de Wet Bibob op de vergunningverlening aan leveranciers;
- Regels rond opzegvergoedingen;
- De verplichting om over de periode van een jaar te salderen.

Aanvullend zijn in het wetsvoorstel de volgende aanpassingen doorgevoerd :

- Verduidelijking van verplichtingen van leveranciers en systeembeheerders rond het leveranciersmodel;
- Grondslagen voor recent aangepaste regels rond afsluiten bij wanbetaling;
- Verplicht aanbod van modelcontracten;
- Verplicht aanbod van contracten tegen een vast tarief voor een bepaalde duur naast bestaand aanbod van contracten voor onbepaalde tijd met een variabel tarief;
- Aanscherping van het toezicht door ACM op de leveranciersmarkt met het oog op levering van elektriciteit en gas tegen concurrerende, transparante, goed vergelijkbare en non-discriminatoire tarieven.

Zoals hierboven aangegeven, bevat het wetsvoorstel regels voor de 'actieve afnemer' om deel te kunnen nemen aan de markt. Kort samengevat betreffen dit huishoudens of bedrijven die hun overschot aan zelfgeproduceerde elektriciteit niet standaard terugleveren aan hun eigen leverancier, maar deze elektriciteit zelf 'actief' opslaan of verkopen op de markt. Ook kunnen zij deelnemen aan marktdiensten gericht op vraagrespons en flexibiliteit in het systeem. In deze context neemt de laatste tijd de aandacht voor 'energiedelen' toe, ook als alternatief voor het verbruik en terugleveren via de reguliere energieleverancier.

In essentie betreft energiedelen het uitwisselen van geproduceerde en verbruikte elektriciteit tussen twee aansluitingen. Belangrijk is dat productie en verbruik vrijwel gelijktijdig plaatsvinden, zodat dit uitmiddelt per 'onbalansperiode' (in Nederland is dat 15 minuten). Voor een individueel huishouden biedt dit extra mogelijkheden om te bepalen wat er met hun zonneproductie gebeurt, bijvoorbeeld door dit, eventueel kostenloos, te delen met buren verderop in de straat. Een recent voorstel van de Europese Commissie inzake de 'Electricity market design reform' zet hier nu ook, als recht voor de eindafnemer, op in.[8] In de komende maanden zal, samen met het ministerie van Financiën en diverse

[7] PM.
[8] Europese Commissie, 'Commission proposal for a Electricity Market Design reform', 14 maart 2023.

marktpartijen, bezien worden op welke manier hier nog verder invulling aan gegeven kan of moet worden. Omdat 'delen' in feite het fiscaal belaste 'leveren' aan een andere aansluiting betreft, roept dit onder andere de vraag op hoe de inning van de Energiebelasting geregeld moet worden. In een reguliere leveringssituatie wordt dit uitgevoerd door professionele organisaties, niet door individuele huishoudens. Ook spelen er nog diverse vragen rondom de technische uitvoerbaarheid, met name inzake het beheer en de uitwisseling van de hiervoor benodigde data.

III. Energiedata

Snelle en veilige data-uitwisseling is een belangrijke randvoorwaarde voor een goede energievoorziening en wordt met het oog op de energietransitie steeds belangrijker. De mogelijkheden voor de consument om te profiteren van flexibele prijscontracten of vraagrespons, of om actief te worden op de markt nemen toe. Geleid door de voordelen van decentrale energieproductie komen er spelers op de markt bij, zoals actieve afnemers, energiegemeenschappen, en 'aggregators'. Hiervoor is een goed wettelijk kader nodig met de benodigde waarborgen, zoals de goede omgang met persoonsgegevens (AVG) en voldoende mogelijkheden voor toetreding tot de markt.

Naar aanleiding van het CEP heeft data-uitwisseling een stevige plaats gekregen in het wetsvoorstel. Data-uitwisseling is nu voor groot deel geregeld in de Informatiecode van de ACM. Codes komen tot stand in een proces tussen sector en ACM. Een duidelijke wettelijke grondslag ontbreekt nu soms. In het wetsvoorstel zijn de verantwoordelijkheden voor data-uitwisseling beter en duidelijker belegd. Er is een expliciete taak voor de gegevensuitwisselingsentiteit vastgelegd. Daarnaast hebben de registratie en het beheer van gegevens een wettelijke basis gekregen. Dit moet leiden tot een bredere, beveiligde en gecontroleerde ontsluiting van energiedata.

Expliciteer dat RvS hier vragen over heeft gesteld. En licht dan toe waarom we deze niet verhelderen en extra voldoetijding toevoegen, advies RvS

Vormgeving wetsvoorstel

Samenhang Europees en nationaal beleid
Tijdens de voorbereiding voor dit wetsvoorstel kwam nieuwe Europese regelgeving tot stand, met name het CEP. Overwogen is om de Energiewet te vertragen en een afzonderlijk implementatiewetsvoorstel te maken. Dit bleek in de praktijk niet goed mogelijk en niet wenselijk. De Europese en nationale thema's zijn zeer verknoopt en in de praktijk nauwelijks te onderscheiden. Dit is bijvoorbeeld zichtbaar bij de aanpak van de nationale netcongestie problemen, waarbij de TSB en de DSB's moeten opereren binnen de kaders van de Europese afspraken inzake aansluiten, transporteren, congestiemanagement en elektriciteitsopslag.

De Europese richtlijnen op het terrein van elektriciteit en gas bevatten veel als doelvoorschriften geformuleerde verplichtingen, die om uitgebreide nadere invulling van de lidstaten vragen. Dit biedt kansen om de wetgeving naar de Nederlandse situatie te modelleren, maar leidt in het geval van het CEP ook tot de

noodzaak om het wettelijke kader fundamenteler te herzien. Een voorbeeld hiervan is de vrij generieke verplichting in de Elektriciteitsrichtlijn (artikel 23) om te voorzien in een 'gegevensbeheermodel' voor de veilige, beschermde en efficiënte toegang tot en uitwisseling van gegevens.

Ook vond de regering het niet wenselijk om de wetgeving voor de Energiewet stil te leggen en eerst een afzonderlijk implementatiewetsvoorstel te maken. De regering vindt het noodzakelijk om acute maatschappelijke ontwikkelingen (hoge energieprijzen, faillissementen van leveranciers, netcongestie, uitspraken van het Europese Hof van Justitie) in het wetsvoorstel mee te nemen.

Beleidsontwikkelingen op het gebied van energie wisselen elkaar in hoog tempo op, nieuwe energiedragers moeten ingepast worden en energieprijzen blijven naar verwachting volatiel. Er verschijnt voortdurend nieuwe Europese regelgeving aan de horizon. Dit maakt het belang van een solide basis voor samenhangende wet- en regelgeving voor energie des te groter, maar minimaliseert ook de kans op een rustige periode voor een grote moderniseringsslag.

Met dit wetsvoorstel is een solide basis gecreëerd, die het makkelijker maakt om nieuwe ontwikkelingen door te voeren. Zoals hierboven aangegeven voorzie ik op zeer regelmatige basis aanvullende wetsvoorstellen waarmee ik samen met uw kamer gericht kan toewerken naar een nog duurzamere energievoorziening.

De combinatie van elektriciteit en gas: een werkbare wet voor de praktijk
Met de Energiewet is ervoor gekozen om de regimes voor elektriciteit, waar relevant, door te trekken naar gas. Het CEP, dat enkel betrekking heeft op elektriciteit, verplicht bijvoorbeeld tot een groter onderscheid in typen afnemers, bevat regels rond consumentenbescherming en verplicht tot een nieuw stelsel voor data-uitwisseling. Op deze onderwerpen zijn de regels voor gas en elektriciteit gelijkluidend gemaakt. Het hanteren van verschillende regimes voor gas en elektriciteit zou in de praktijk tot problemen leiden. Energiebedrijven zijn veelal zowel op het terrein van gas, als elektriciteit werkzaam. Het grootste deel van de consumenten ontvangt één rekening, voor stroom én gas. Hoewel een aparte, zuiver op implementatie gerichte wijziging van de Elektriciteitswet 1998 vanuit het oogpunt van snelle implementatie de voorkeur zou hebben gehad, is met één Energiewet de werkbaarheid voor de praktijk voorop gesteld.

Met het wetsvoorstel Energiewet is geïnvesteerd in een moderne wet, waarmee de praktijk goed vooruit kan. Ten opzichte van losse parallelle wetgevingstrajecten biedt een wetsvoorstel waarin elektriciteit en gas compleet, samenhangend en geïntegreerd worden aangeboden voordelen in leesbaarheid, toegankelijkheid en overzicht.

Voorziene aanvullingen Energiewet op korte en middellange termijn

Zoals besproken zullen maatschappelijke en Europese ontwikkelingen nopen tot regelmatige aanpassing en aanvulling van de Energiewet.

In de afgelopen maanden hebben zich diverse ontwikkelingen voorgedaan die nog niet verwerkt zijn in dit wetsvoorstel. Beoogd wordt deze elementen nader te analyseren en eventueel via een nota van wijziging aan dit wetsvoorstel toe te voegen. Het betreft de volgende zaken:

- De aangekondigde wettelijke borging van het NPE, wat ook richtinggevend kan zijn voor het MIEK.
- Zoals aangegeven rondom energiedelen, heeft de Europese Commissie met de 'Electricity market design reform'[9] voorstellen gedaan tot wijziging van de Elektriciteitsrichtlijn. Afhankelijk van de snelheid van de onderhandelingen kan dit later in 2023 leiden tot nieuwe voorschriften die geïmplementeerd moeten worden in de Energiewet.
- In [PM] heeft de Europese Commissie uitvoeringshandelingen gepubliceerd inzake data-uitwisseling onder de Elektriciteitsrichtlijn.[10] Het wordt Lidstaten 'aanbevolen' om bij het delen van energiedata een erkend eIDAS-indentificatie instrument te gebruiken. In Nederland zijn dat er twee: eHerkenning (rechtspersonen) is reeds te gebruiken in de energiesector, DigID (natuurlijke personen) niet. Het gebruik van DigID vereist namelijk de verwerking van burgerservicenummers, wat thans niet is toegestaan aan bijvoorbeeld de systeembeheerders. Verkend zal worden of en op welke manier omgegaan kan worden met deze aanbeveling van de Commissie.
- Er zijn thans enkele tijdelijke 'projectnetten' operationeel, waarbij kleinschalig systeembeheer is gekoppeld aan lokale opwekking en levering.[11] De Elektriciteitsrichtlijn biedt ruimte voor beheer van dergelijke een (sub-) systemen door een energiegemeenschap voor burgers. Inbedding in de Energiewet zou, onder de juiste voorwaarden, een structurele oplossing kunnen vormen voor de huidige tijdelijke situatie met de 'projectnetten' en ook kansen bieden voor toekomstige projecten.

Op de middellange termijn zal het zogeheten 'Decarbonisatiepakket'[12] gaan leiden tot een nieuwe implementatieronde en een wijziging van de wet- en regelgeving. In dit pakket doet de Europese Commissie voorstellen tot wijzigingen van de huidige Gasrichtlijn (Richtlijn 2009/73) en Gasverordening (verordening 715/2009). Naast aardgas en hernieuwbare gassen, maakt ook waterstof deel uit van dit wijzigingspakket.

Voor de volledigheid wordt gewezen op enkele andere wetten die in voorbereiding zijn en raken aan het wetsvoorstel voor de Energiewet:

---

[9] Europese Commissie, 'Commission proposal for a Electricity Market Design reform', 14 maart 2023.
[10] Europese Commissie, 'Commission implementing regulation (eu) .../... on interoperability requirements and non-discriminatory and transparent procedures for access to metering and consumption data'.
[11] Besluit experimenten decentrale duurzame elektriciteitsopwekking onder de Elektriciteitswet 1998 (niet meer van kracht).
[12] Op 15 december 2021 heeft de Europese Commissie een voorstel gedaan voor aanpassing van deze Gasrichtlijn, zie: 'Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markten voor hernieuwbaar gas, aardgas en waterstof', COM(2021) 803 final. Tegelijkertijd is ook een voorstel gedaan voor aanpassing van de Gasverordening: 'Verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende de interne markten voor hernieuwbaar gas, aardgas en waterstof', COM (2021) 804 final.

- Het wetsvoorstel 'Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie' biedt een nieuw wettelijk kader om wijken stapsgewijs te laten overstappen van aardgas naar CO_2-vrije energiebronnen. Dit betekent primair op een wijziging van de Omgevingswet, maar de afspraken raken op onderdelen ook de wet- en regelgeving voor (met name) aardgas. De met dit wetsvoorstel verband houdende wijzigingen van de huidige Gaswet zijn nog niet meegenomen.
- Het ordeningskader voor warmte ligt thans vast in de Warmtewet en beoogd wordt om dit kader middels de Wet collectieve warmtevoorziening te moderniseren.[13] Hoewel het bij warmte gaat om andere (ordenings) vraagstukken dan bij elektriciteit en gas, is wel voorstelbaar is dat dit wettraject op termijn onderdelen van de huidige Gaswet en Elektriciteitswet 1998 of de Energiewet wijzigt.

Tot slot

Met deze energiewet leggen we een stevig en integraal wettelijk fundament voor de energietransitie. We versterken de positie van de consument en faciliteren nieuwe ontwikkelingen op de energiemarkt. Gezien de urgentie van deze ontwikkelingen, vraag ik de Kamer om een spoedige behandeling van dit wetsvoorstel.

Hoogachtend,

R.A.A. Jetten
Minister voor Klimaat en Energie

[13] Kamerbrief d.d. 21 oktober 2022, 'Wet collectieve warmtevoorziening, besluit infrastructuur in publieke handen'.